

VLEERMUISONDERZOEK
WINKELCENTRUM DE CLINCKHOEFF
TE IJSSELSTEIN
GEMEENTE IJSSELSTEIN

- ✿ Bodem
- ✿ Waterbodem
- ✿ Water
- ✿ Archeologie
- ✿ Ecologie
- ✿ Milieu

Ecologie

Vleermuisonderzoek winkelcentrum De Clinckhoeff te IJsselstein in de gemeente IJsselstein

Opdrachtgever	Bunnik Projecten Postbus 24 3400 AA IJsselstein
Project	IJS.SPA.ECO2
Rapportnummer	14025244
Versienummer	D1
Status	Eindrapportage
Datum	2 oktober 2014
Vestiging	Doetinchem
Opsteller	Ing. E.R. Witter
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	Ir. J. Mos
Paraaf	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en -onderzoeksbureaus en werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is echter nooit met zekerheid te voorspellen. Econsultancy accepteert derhalve op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	GEBIEDSBESCHRIJVING	2
	2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving	2
	2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie	2
3	RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK.....	3
4	ONDERZOEKSMETHODIEK	3
5	ONDERZOEKSRESULTATEN.....	5
	5.1 Waarnemingen	5
	5.2 Conclusies	6
6	TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING	6
	6.1 Beschermingsregime	6
	6.2 Functie voor vleermuizen in relatie tot wetgeving	7
7	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	8

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van Bunnik Projecten opdracht gekregen voor het uitvoeren van een vleermuis-onderzoek aan de winkelcentrum De Clinckhoeff te IJsselstein in de gemeente IJsselstein.

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd in het kader de voorgenomen sloop van een deel van de bebouwing.

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de resultaten van de quickscan flora en fauna die Econsultancy in januari 2014 op de onderzoekslocatie heeft uitgevoerd (rapport 13126339 IJS.SPA.ECO1).

Uit de quickscan blijkt dat, om de effecten van de ingreep volledig te kunnen toetsen aan de Flora- en faunawet er op sommige punten meer informatie is benodigd.

Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen.

2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De onderzoekslocatie (± 2 ha) betreft het winkelcentrum De Clinckhoeff, gelegen aan de Clinckhoeff en de Libra in de kern van IJsselstein, in de gemeente IJsselstein. In figuur 1 is de topografische ligging van de onderzoekslocatie weergegeven.

Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 38 F (schaal 1:25.000), zijn de coördinaten van het midden van de onderzoekslocatie $X = 131.655$, $Y = 448.825$.

Figuur 1. Topografische ligging onderzoekslocatie.

De onderzoekslocatie betreft het te slopen deel van het winkelcentrum en de naastgelegen trambaan. Voor de bebouwing geldt dat op voorhand een verblijfsfunctie voor gewone dwergvleermuizen niet is uit te sluiten. De trambaan maakt deel uit van het te onderzoeken gebied om een mogelijke functie als vliegroute vast te stellen.

2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie

De initiatiefnemer is voornemens de onderzoekslocatie te herontwikkelen. Aan de zuidoostzijde van het winkelcentrum wordt een nieuwe supermarkt, met daarboven 2-laags parkeren en 30 appartementen gerealiseerd. Aan de noordwestzijde van het winkelcentrum wordt een 5-tal winkels gesloopt (kapper, dierenspeciaalzaak, slagerij, apotheek en kaasspecialist). Op de locatie van de gesloopte winkels komt een discounter.

3 RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK

Uit de quickscan blijkt dat, om de effecten van de ingreep volledig te kunnen toetsen aan de Flora- en faunawet er ten aanzien van vleermuizen meer informatie is benodigd:

Verblijfplaatsen op de onderzoekslocatie

De bebouwing op de onderzoekslocatie is in potentieel geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen, vanwege de aanwezigheid van open stootvoegen die toegang verlenen tot de spouwmuren. Uit nader inspectie is gebleken dat de spouw geschikt is als verblijfplaats. Er is in de spouw geen isolatiemateriaal waargenomen. De stootvoegen zijn dermate klein dat deze alleen geschikt zijn voor gewone dwergvleermuis en niet voor de grotere laatvlieger of meervleermuis. Gewone dwergvleermuizen kunnen de bebouwing in principe gebruiken als zomerverblijf, kraamverblijf en als baltsverblijf.

Vliegroutes

Vleermuizen maken veelal gebruik van lijnvormige (donkere) landschapselementen als houtsingels, beken en lanen om zich te verplaatsen tussen verblijfplaatsen en foerageergebieden. De trambaan vormt een lijnvormig element dat ter hoogte van de onderzoekslocatie enigszins wordt onderbroken. Het is op voorhand niet met zekerheid te stellen of ter plaatse van de onderzoekslocatie sprake is van een functie als vliegroute en in hoeverre de spaarzaam aanwezige bomen hierbij van betekenis zijn. Het is echter ook mogelijk dat de masten en bovenleiding van de trambaan voor vleermuizen een geleidende structuur bieden. De te kappen bomen langs de vijver kunnen ook deel uitmaken van een vliegroute.

4 ONDERZOEKSMETHODIEK

Voor vleermuizen zijn in de periode half mei tot oktober 2014 in totaal vijf veldbezoeken uitgevoerd. De veldbezoeken zijn in de avonduren en/of ochtenduren worden uitgevoerd. De inventarisatiemethode is conform het protocol voor vleermuisonderzoek (versie 27 maart 2013), dat is opgesteld door het vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureau's en de Zoogdiervereniging, in overleg met Dienst Landelijk Gebied en de Gegevensautoriteit Natuur. De onderzoeksinspanning is gebaseerd op de functies zomerverblijfplaats, kraamverblijf en paarverblijf/zwermplaats en vliegroute voor de gewone dwergvleermuis. Het protocol heeft tot doel het belang van de functies van onderzoekslocaties voor soorten vleermuizen effectief en efficiënt vast te stellen dan wel uit te sluiten. Doordat vleermuizen iedere (verblijfs)functies slechts een beperkte periode van het jaar gebruiken is onderzoek naar alle op de onderzoekslocatie mogelijke functie noodzakelijk. Iedere (verblijfs)functie afzonderlijk geïdentificeerd en jaarronde bescherming.

Het totale aantal voorgestelde veldbezoeken is op basis van de grootte van de onderzoekslocatie, uitgaande van één waarnemer per veldronde. Met vijf bezoeken is omtrent vleermuizen voldoende zekerheid verkregen over de functie van de onderzoekslocatie.

De veldwerkzaamheden zijn uitgevoerd door Elsken Ecologie. De rapportage met de bevindingen tijdens de veldbezoeken is weergegeven in bijlage 1.

Overzicht veldbezoeken

Het onderzoek bestaat uit diverse veldbezoeken. Onderstaande tabel bevat een weergave van de uitgevoerde veldbezoeken.

Tabel I. Uitgevoerde veldbezoeken

		april	mei	juni	juli	augustus	september
vleermuizen	tijdstip	-	1 x ochtend	1 x ochtend en 1 x avond		-	2 x avond
	datum		17 mei 2014	30 juni en 5 juli 2014			28 augustus en 22 september 2014
	functie		zomerverblijf	kraamverblijf en vliegroue			paar/baltsverblijf en vliegroue

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van vleermuizen gunstig. Tijdens geen van de veldbezoeken was de temperatuur lager dan 10 °C. De windsnelheid lag beneden de 5 Bft. en er was geen sprake van neerslag.

Alle veldbezoeken zijn uitgevoerd met behulp van een batdetector (Pettersson D 240x) met opname-mogelijkheid. Een batdetector zet het voor het menselijk gehoor niet hoorbare ultrasone geluid van vleermuizen om naar frequenties die wel hoorbaar zijn. Op basis van de geluidsfrequenties en ritmes kunnen verschillende soorten vleermuizen worden onderscheiden. De opnamemogelijkheid is belangrijk omdat de geluidsopnames kunnen worden gebruikt voor het determineren van soorten die op basis van hun geluid moeilijk zijn te onderscheiden (met name Myotis-soort) en waarbij het sonogram uitsluitsel kan geven. Hierbij wordt gebruik gemaakt van analyseprogramma Batsound.

5 ONDERZOEKSRESULTATEN

5.1 Waarnemingen

De onderzoeksresultaten zijn weergegeven in bijlage 1.

Onderzoek zomer en kraamverblijfplaatsen

Gedurende de periode mei tot en met half juli hebben de meeste soorten hun zomer- en kraamverblijfplaatsen bezet en zijn druk bezig met het grootbrengen van jonge dieren. Om deze functie te onderzoeken zijn in deze periode drie veldbezoeken uitgevoerd.

Tijdens het eerste veldbezoek (17 mei, ochtend 2014) zijn rondom het winkelcentrum enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Er zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen in de onderzochte bebouwing.

Tijdens het tweede veldbezoek (ochtend 20 juni 2014) zijn wederom enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Deze verlieten het plangebied echter ruim voor het invliegmoment. Er zijn geen zwermende gewone dwergvleermuizen waargenomen.

Ook tijdens het derde veldbezoek (avond 5 juli 2014) zijn geen indicaties aangetroffen dat zich op de onderzoekslocatie een verblijfplaats van vleermuizen bevindt. Gedurende korte tijd zijn foeragerende vleermuizen waargenomen, echter geen uitvliegende exemplaren.

Onderzoek paar/baltsverblijfplaatsen

In de maanden augustus en september maken vleermuizen gebruik van paarverblijfplaatsen en zijn veel soorten in de omgeving van hun winterverblijf te vinden. In de omgeving van paarverblijfplaatsen laten mannetjes van de gewone dwergvleermuis werfroepen horen om vrouwtjes te lokken. Om deze functie te onderzoeken zijn twee veldbezoeken uitgevoerd.

Tijdens het veldbezoek van 28 augustus 2014 werden enkele gewone dwergvleermuizen waargenomen bij het winkelcentrum. Er zijn echter geen baltsende vleermuizen gehoord langs de bebouwing. Ook tijdens het veldbezoek van 22 september 2014 werd geen baltsactiviteit gehoord op de onderzoekslocatie. Wel werden rond de flatgebouwen in de omgeving diverse baltsende gewone dwergvleermuizen waargenomen.

Onderzoek vliegroute

Vleermuizen maken veelal gebruik van lijnvormige elementen om zich te oriënteren tijdens het verplaatsen van verblijfplaatsen naar en van foerageergebieden. Om deze functie te onderzoeken zijn er in combinatie met het onderzoek naar de overige functies twee veldbezoeken gebracht. Op 30 juni 2014 en 28 augustus 2014 is specifiek gelet op aanwezigheid van meerdere gewone dwergvleermuizen die zich gericht langs de trambaan verplaatsten. Dit is echter niet waargenomen.

5.2 Conclusies

Conclusie zomer- en kraamverblijfplaatsen

Tijdens geen van de uitgevoerde veldbezoeken zijn in- of uitvliegende vleermuizen waargenomen op de onderzoekslocatie. De aanwezigheid van een functie als kraamverblijf of zomerverblijf kan hiermee worden uitgesloten.

Conclusie paar/baltsverblijven

Met voldoende zekerheid kan worden gesteld dat in de bebouwing op de onderzoekslocatie geen paarverblijven aanwezig zijn. Er is ook geen sprake van terreindelen door vleermuizen waar baltsvluchten worden uitgevoerd.

Conclusie vliegroute

Tijdens geen van de veldrondes werden lijnvormige vliegbewegingen waargenomen. De aanwezigheid van een vliegroute langs de trambaan is middels het onderzoek niet aangetoond. Gelet op de verlichting ter plaatse is een dergelijke functie ook niet aannemelijk.

6 TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING

6.1 Beschermingsregime

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten genieten zowel binnen de Flora- en faunawet als binnen de Natuurbeschermingswet een strikte bescherming. Alle vleermuissoorten staan vermeld in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn. Dit betekent dat ze beschermd zijn tegen verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen. Onder deze vaste rust- en verblijfplaatsen wordt verstaan: "het gehele systeem waarvan een populatie gebruik maakt tijdens de jaarcyclus van de soort". Dit houdt in dat niet alleen de zomer- en winterverblijfplaatsen maar ook de verbindingen hiertussen (vliegroutes) en de foerageergebieden bescherming genieten.

Vleermuizen zijn streng beschermd omdat dat ze erg kwetsbaar zijn. De afgelopen vijftig jaar zijn sommige soorten erg zeldzaam geworden of geheel verdwenen. Wanneer overwinterende dieren worden verstoord, is de kans groot dat ze sterven omdat ze dan teveel van hun vetreserve gebruiken. Maar al te vaak worden bomen gekapt en oude gebouwen gerenoveerd of gesloopt. Als zich hierin een vleermuiskolonie bevindt, heeft dat grote gevolgen voor de vleermuisstand in de wijde omgeving. Omdat ze meestal maar één jong per jaar krijgen, kan herstel erg lang duren. Vleermuizen kunnen zelf geen verblijfplaatsen maken en zijn dus afhankelijk van bestaande verblijfplaatsen. Daarnaast hebben ingrepen in het landschap ook negatieve gevolgen doordat foerageergebieden en vliegroutes, waar vleermuizen jaren achtereen gebruik van maken, verdwijnen. De impact die een ingreep kan hebben verschilt sterk per situatie en per soort waardoor meestal gedetailleerde gegevens nodig zijn om een passend advies te geven.

Opgemerkt wordt dat vleermuizen door mensen soms als eng of vervelend kunnen worden beschouwd. Dit onderwerp wordt hierbij aangestipt omdat bij nieuwbouwprojecten vaak sprake is van nieuwe, onwettende bewoners. Gewone dwergvleermuizen zijn ongevaarlijk. In een woning knagen ze niets aan en produceren ze geen hinderlijke ontlasting. Het is een fabel dat ze in haren vliegen, door hun ultrasone echo-locatie zullen ze nooit zomaar ergens tegenaan vliegen. Vleermuizen zijn juist nuttig, ze vangen grote hoeveelheden insecten weg, waaronder muggen.

6.2 Functie voor vleermuizen in relatie tot wetgeving

Voor de onderzoekslocatie is geen specifieke functie aan te wijzen voor vleermuizen. Verblijfplaatsen en vliegroutes zijn niet aangetoond en de aantallen foeragerende dieren, alsmede het sporadische gebruik geeft geen aanleiding om te veronderstellen dat er sprake is van belangrijk leefgebied.

Bij de sloop en nieuwbouw zijn er ten aanzien van vleermuizen geen overtredingen van de Flora- en faunawet te verwachten. Specifieke maatregelen of het aanvragen van een ontheffing is niet noodzakelijk.

7 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Econsultancy heeft in opdracht van Bunnik Projecten een vleermuisonderzoek uitgevoerd aan de winkelcentrum De Clinckhoeff te IJsselstein in de gemeente IJsselstein.

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd in het kader de voorgenomen sloop van een deel van de bebouwing.

Voorgenomen ingreep

De initiatiefnemer is voornemens de onderzoekslocatie te herontwikkelen. Hiertoe wordt aan de noordwestzijde van het winkelcentrum wordt een 5-tal winkels gesloopt (kapper, dierenspeciaalzaak, slagerij, apotheek en kaasspecialist).

Functie onderzoekslocatie voor vleermuizen

Voor de onderzoekslocatie is geen specifieke functie aan te wijzen voor vleermuizen. Verblijfplaatsen en vliegroutes zijn niet aangetoond en de aantallen foeragerende dieren, alsmede het sporadische gebruik geeft geen aanleiding om te veronderstellen dat er sprake is van belangrijk leefgebied.

Conclusie

Bij de sloop en nieuwbouw zijn er ten aanzien van vleermuizen geen overtredingen van de Flora- en faunawet te verwachten. Specifieke maatregelen of het aanvragen van een ontheffing is niet noodzakelijk.

Verklarende woordenlijst

Activiteitenplan

Een activiteitenplan dient als begeleidend document voor een ontheffingsaanvraag. In het activiteitenplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied/EHS hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de natuurwaarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt "externe werking" genoemd. Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied/ EHS, ongeacht de afstand tot het beschermde gebied.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn kennis en ervaring.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste- rust of verblijfplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype als de omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Kraamverblijfplaats

Voortplantingsplaats van vleermuizen. Het gaat hierbij vaak om de vrouwelijke exemplaren van een kolonie (ook wel kraamgroep genoemd) die gezamenlijk hun jongen grootbrengen. De aantallen vleermuizen in een kraamgroep kunnen lopen tot meerdere honderden exemplaren.

Landschappelijk inpassingsplan

Het inpassen van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied middels een ontwerp van de groenvoorziening, dat voldoet aan het beleid ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Hierdoor wordt zorg gedragen dat een ruimtelijke ontwikkeling past in het landschap.

Landhabitat

Amfibieën zijn voor de voortplanting afhankelijk van water. Buiten de voortplantingsperiode maakt de soortgroep gebruik van landhabitat als onderdeel van het leefgebied. Landhabitat voor amfibieën omvat onder andere structuurrijke of opgaande vegetatie zoals (loof)bos, houtwallen, struikgewas, heide, ruigtekruiden, vegetaties en moeras.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaarrond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Flora- en faunawet is gemaakt om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Flora- en faunawet een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Paarverblijfplaats

Dit is een verblijfplaats die hoofdzakelijk in het najaar (september/oktober) door vleermuizen worden gebruikt om te paren. Eén mannetje kan een dergelijke verblijfplaats met meerdere vrouwtjes delen. In de omgeving van de paarverblijfplaats wordt veelal door het territoriale mannetje middels baltsvluchten getracht vrouwtjes aan te lokken.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van de Flora- en faunawet. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Significant negatief effect

Een effect is in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 significant als de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast.

Het begrip 'significant' staat centraal in de toepassing van het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden bij zowel vaststelling van beheerplannen als de vergunningverlening. Het bepaalt of een uitvoerige toetsing, een zogenaamde passende beoordeling, moet worden uitgevoerd. Indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat of leefgebied, aantal van een soort of kwaliteit van een habitat lager zal worden dan zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling, dan kan sprake zijn van significante gevolgen. Voor het goede begrip, de soorten hoeven er niet te zitten, het gebied moet geschikt zijn voor de soorten.

Vaste rust- of verblijfplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. De Flora- en faunawet omschrijft niet exact wat een vaste rust- of verblijfplaats is. Dit is soortafhankelijk.

Vliegroute

Een vaste route die door vleermuizen wordt gebruikt tussen de verblijfplaatsen naar foerageergebieden.

Winterverblijfplaats

Verblijfplaats die gebruikt wordt om de periode van winterrust te overbruggen. Voor vleermuizen zijn dit vorstvrije, maar koele en vochtige plekken. Er kans sprake zijn van massaverblijfplaatsen, verblijfplaatsen van kleine groepen of één of enkele individuen.

Zomerverblijfplaats

Is een vleermuisverblijfplaats anders dan een kraamverblijf. Buiten de kraamperiode worden deze door vrouwtjes gebruikt, binnen de kraamperiode door individuele mannetjes.

Econsultancy is een onafhankelijk adviesbureau. Wij bieden realistisch advies en concrete oplossingen voor milieuvraagstukken en willen daarmee een bijdrage leveren aan een duurzaam en verantwoord gebruik van onze leefomgeving.

Diensten

Wij kunnen u van dienst zijn met een uitgebreid scala aan onderzoeken op het gebied van bodem, waterbodem, water, archeologie, ecologie en milieu. Op www.econsultancy.nl vindt u uitgebreide informatie over de verschillende onderzoeken.

Werkwijze

Inzet en professionele betrokkenheid kenmerkt onze diensten. De verantwoordelijke projectleider is het eenduidige aanspreekpunt voor de klant en draagt zorg voor alle aspecten van het project: kwaliteit, tijd, geld, communicatie en organisatie. De kernwaarden deskundig, vertrouwd, betrokken, flexibel, zorgvuldig en vernieuwend zijn een belangrijke leidraad in ons handelen.

Kennis

Het deskundig begeleiden van onze opdrachtgevers vraagt om betrokkenheid bij en kennis van de bedoelingen van de opdrachtgever. Het vereist ook gedegen en actuele vakinhoudelijke kennis. Alle beschikbare kennis wordt snel en effectief ingezet. De medewerkers vormen ons belangrijkste kapitaal. Persoonlijke en inhoudelijke ontwikkeling staat centraal want het werk vraagt steeds om nieuwe kennis en nieuwe verantwoordelijkheden.

Creativiteit

Onze medewerkers zijn in staat om buiten de geijkte kaders een oplossing te zoeken met in achtneming van de geldende wet- en regelgeving. Oplossingen die bedoeld zijn om snel en efficiënt het doel van de opdrachtgever te bereiken.

Kwaliteit

Er wordt continue gestreefd naar het verhogen van de professionaliteit van de dienstverlening. Het leveren van diensten wordt intern op een dusdanige wijze georganiseerd dat het gevraagde resultaat daadwerkelijk op een zo effectief en efficiënt mogelijke wijze wordt voortgebracht. Hierbij staat de klanttevredenheid centraal. Het kwaliteitssysteem van Econsultancy voldoet aan de NEN-EN-ISO 9001: 2008. Tevens is Econsultancy gecertificeerd voor diverse protocollen en beoordelingsrichtlijnen.

Opdrachtgevers

Econsultancy heeft sinds haar oprichting in 1996 al meer dan tienduizend projecten uitgevoerd. Projecten in opdracht van particulier tot de Rijksoverheid, van het bedrijfsleven tot non-profit organisaties. De projecten kennen een grote diversiteit en hebben in sommige gevallen uitsluitend een onderzoekend karakter en zijn in andere gevallen meer adviserend. Steeds vaker wordt onderzoek binnen meerdere disciplines door onze opdrachtgevers verlangd. Onze medewerkers zijn in staat dit voor de opdrachtgever te coördineren en zelf (deel)onderzoeken uit te voeren. Ter illustratie van de veelvoud en veelzijdigheid van de projecten in de werkvelden bodem, waterbodem, ecologie, archeologie, water, geluid en milieu kunnen uitgebreide referentielijsten worden verschaft.

Vestiging Limburg

Rijksweg Noord 39
6071 KS Swalmen
Tel. 0475 - 504961
Swalmen@econsultancy.nl

Vestiging Gelderland

Fabriekstraat 19c
7005 AP Doetinchem
Tel. 0314 - 365150
Doetinchem@econsultancy.nl

Vestiging Brabant

Rapenstraat 2
5831 GJ Boxmeer
Tel. 0485 - 581818
Boxmeer@econsultancy.nl

Vleermuizen inventarisatie

‘Clinckhoeff’

Opdrachtgever: Econsultancy
Uitgevoerd door: Elsken Ecologie
Amsterdam, 24 september 2014

Colofon

Tekst en fotografie:	Ing. D. van der Elsken Elsken Ecologie Oorgat 74 1135 CT Edam daan@elskenecologie.nl
In opdracht van:	E. Witter Econsultancy
Datum:	23 september, 2014
Plaats:	Edam

Copyright © 2014

Elsken Ecologie. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, in geautomatiseerde bestanden opgeslagen en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, geluidsband of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Elsken Ecologie. In overeenstemming met artikel 15a van het Nederlandse auteursrecht is het toegestaan delen van deze publicatie te citeren, daarbij gebruik makend van een duidelijke referentie naar deze publicatie.

Aansprakelijkheid

Hoewel uiterste zorg is besteed aan de inhoud van deze publicatie aanvaardt Elsken Ecologie geen enkele aansprakelijkheid voor onvolledigheid, onjuistheid of de gevolgen daarvan. Gebruik van de inhoud van deze publicatie is voor de verantwoordelijkheid van de gebruiker.

Inhoudsopgave	Blz:
Samenvatting	4
1. Aanleiding	5
1.1 Doelstelling	5
2. Ligging en beschrijving Plangebied	6
2.1 Voorgenomen werkzaamheden	6
3. Vleermuisinventarisaties	7
3.1 Vleermuisprotocol	7
3.2 Werkwijze	7
3.3 De bezoeken	9
3.4 Waarnemingen vleermuizen	10
Conclusies	12
Literatuurlijst	13

Samenvatting

Van Econsultancy kwam het verzoek bij Elske Ecologie om, in verband met een geplande ruimtelijke ingreep, een vleermuizeninventarisatie te verzorgen voor winkelcentrum de Clinckhoeff te IJsselstein. In het geval van ruimtelijke ingrepen dient de initiatiefnemer onderzoek te doen naar het voorkomen van eventuele voorkomen van beschermde flora- en fauna om te toetsen of er mogelijk een overtreding is van de flora- en faunawet. In het plangebied bestond de verwachting van de aanwezigheid van vleermuizen. Deze soorten hebben verblijfplaatsen met een jaarrond beschermde status krachtens de flora- en faunawet. Doel van deze inventarisatie is de aanwezigheid van verblijfplaatsen en vliegroutes van vleermuizen vast te stellen dan wel uit te sluiten binnen de grenzen van het plangebied winkelcentrum de Clinckhoeff. Naar aanleiding hiervan zijn door Elske Ecologie vijf inventarisaties middels het vleermuisprotocol uitgevoerd voor de soorten gewone dwergvleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis, meervleermuis en franjestaart. Slechts sporadisch werd er door enkele individuen van de gewone dwergvleermuis in de nabijheid van het winkelcentrum geobserveerd. Er werden geen vliegroutes en/of verblijfplaatsen waargenomen. Het winkelcentrum is erg verlicht wat het ongeschikt maakt voor lichtgevoelige soorten zoals meervleermuis, grootoorvleermuis en franjestaart.

1. Aanleiding

Van Dhr Witter van Econsultancy kwam het verzoek bij Elsen Ecologie om, in verband met een geplande ruimtelijke ingreep, een vleermuizen inventarisatie te verzorgen voor winkelcentrum de Clinckhoeff 6 te IJsselstein (afb.1).

Afb.1: Ligging van winkelcentrum de Clinckhoeff te IJsselstein

In het geval van ruimtelijke ingrepen dient de initiatiefnemer onderzoek te doen naar het voorkomen van eventuele voorkomen van beschermde flora- en fauna om te toetsen of er mogelijk een overtreding is van de flora- en faunawet. In het plangebied bestond de verwachting van de aanwezigheid van vleermuizen. Vleermuizen hebben verblijfplaatsen met een jaarrond beschermde status krachtens de flora- en faunawet.

Naar aanleiding van deze verwachting zijn door Elsen Ecologie vijf inventarisaties middels het vleermuisprotocol (gegevensautoriteit natuur, 2013) uitgevoerd. Dit om de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen en/of vliegroutes van vleermuizen e aan te tonen of uit te sluiten en zo te bepalen of er sprake is van overtreding van de flora- en faunawet bij het uitvoeren van de geplande ruimtelijke ingrepen.

1.1 Doelstelling

Doel van deze inventarisatie is de aanwezigheid van verblijfplaatsen en vliegroutes van vleermuizen vast te stellen dan wel uit te sluiten binnen de grenzen van het plangebied het “Clinckhoeff” te IJsselstein (afb.1). Dit om te bepalen of er wel of geen sprake is van overtreding van de Flora- en Faunawet bij het uitvoeren van de geplande ruimtelijke ingrepen.

2. Ligging en beschrijving Plangebied

Het projectgebied is gelegen aan de Libra te IJsselstein. Het betreft een winkelcentrum van een verdieping hoog. Gelegen in een woonwijk met aan de noord-, oost- en westzijde flats. Aan de zuidzijde een water.

2.1 Voorgenomen werkzaamheden

Er is voor deze inventarisaties uitgegaan van maximaal negatief effect voor flora en fauna. Het slopen van alle bebouwing.

3. Vleermuisinventarisaties

3.1 Vleermuisprotocol

Het vleermuisprotocol is opgesteld door de gegevensautoriteit natuur om vleermuis onderzoekers en initiatiefnemers van ruimtelijke ontwikkelingen een houvast te geven over wat een redelijke onderzoeksinspanning is voor een locatie voor het vast stellen of uitsluiten van het gebruik van vleermuizen van een object. Vleermuizen zijn namelijk beschermd middels Tabel III, bijlage IV van de flora- en faunawet.

Het protocol erkent een aantal vleermuiswaarden die elk in hun eigen periode van het jaar en volgens eigen randvoorwaarden moeten worden geïnventariseerd. Deze zijn winterverblijf, zomerverblijf, kraamverblijf, paarverblijf/zwermplaats, foerageergebied en vliegroute. In het geval van een ruimtelijk ingreep dient de ingreep te worden getoetst op zijn effect op vleermuizen. In het geval van winkelcentrum de Clinckhoeff staan er een aantal ingrepen gepland. Dit betreft het slopen van de aanwezige bebouwing.

3.2 Werkwijze

Uit een visuele inspectie aan de bebouwing en de groenstructuren op het terrein van de Bosbeekschool bleek dat de bebouwing potentieel geschikt is als verblijfplaats voor vleermuizen. Uit dit deel van het land zijn een aantal vleermuissoorten bekend die gezien de karakteristieken van het plangebied mogelijk aanwezig kunnen zijn (Limpens, 2010). Naar aanleiding hiervan is een vleermuisinventarisatie gedaan volgens het vleermuisprotocol (Gegevensautoriteit natuur, 2012). In deze inventarisatie is in ieder geval rekening gehouden met soorten die gebouwen bewonen. De bomen bleken tijdens de quickscan geen geschikte holten te hebben voor vleermuisverblijven. Er is rekening gehouden met de volgende soorten: Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger, Gewone Grootoorvleermuis, Meervleermuis, en Franjestaart.

De bezoeken zijn zo efficiënt mogelijk worden gecombineerd in de periode april tot oktober 2014 (tabel 3). De periode voor zomerverblijfplaatsen (oranje kader) en kraamverblijfplaatsen (rode kader) hebben overlap (tabel 3). Daardoor volstaan drie bezoeken in de periode kraamverblijfplaats voor beide functies. De periode waarin dit mogelijk is wordt gedicteerd door de soort met de kortste bezoekperiode, in dit geval de gewone grootoorvleermuis. Deze bezoeken zijn in de avond afgelegd. Voor de Meervleermuis is een ochtend bezoek worden afgelegd. Drie bezoeken in totaal. De periode die staat voor paarverblijfplaats (paars kader) zijn apart afgelegd. Hiervoor zijn twee bezoeken afgelegd. Dit betreffen avond bezoeken. Er zijn in totaal vijf bezoeken afgelegd.

Tabel 2: Afgelegde bezoekenoverzicht

Bezoek	Datum	Functie	Tijd	omstandigheden		
1 ^e bezoek	17 mei	Zomer-/Kraamverblijf	Ochtend	12 graden C	droog	2 bft
2 ^e bezoek	30 juni	Zomer-/Kraamverblijf & vliegroutes	Ochtend	12 graden C	Droog	2 Bft
3 ^e bezoek	05 juli	Zomer-/Kraamverblijf	Avond	20 graden C	Droog	1 Bft
4 ^e bezoek	28 augustus	Paarverblijf & vliegroutes	Avond	17 graden C	Droog	2 Bft
5 ^e bezoek	22 september	Paarverblijf & middernacht zwermen	Avond	13.5 graden C	Droog	2 Bft

Tabel 3: Bezoekenoverzicht naar soort en functie

	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	
Gewone dwergvleermuis													
Zomerverblijfplaats													tenminste 1 ochtend
Kraamverblijfplaats													
paarverblijfplaats													
vliegroute													tenminste 1x in kraamperiode
foerageergebied													tenminste 1x in kraamperiode
Laatvlieger													
Zomerverblijfplaats													tenminste 1x avond
Kraamverblijfplaats													2x avond
paarverblijfplaats													tenminste 1x avond
vliegroute													tenminste 1x in kraamperiode
foerageergebied													tenminste 1x in kraamperiode
Gewone grootoorvleermuis													
Zomerverblijfplaats													
Kraamverblijfplaats													
paarverblijfplaats													
vliegroute													tenminste 1x in kraamperiode
foerageergebied													tenminste 1x in kraamperiode
Meervleermuis													
Zomerverblijfplaats													tenminste 1 ochtend
Kraamverblijfplaats													tenminste 1 ochtend
paarverblijfplaats													Maximaal donker
vliegroute													tenminste 1x in kraamperiode
foerageergebied													tenminste 1x in kraamperiode
Franjestaart													
Zomerverblijfplaats													tenminste 1 ochtend
Kraamverblijfplaats													tenminste 1 ochtend
paarverblijfplaats													Maximaal donker
vliegroute													tenminste 1x in kraamperiode
foerageergebied													tenminste 1x in kraamperiode

	Ideale bezoekperiode
	Geschikte bezoekperiode

3.3 De bezoeken

17 mei 2014, ochtendronde, inventarisatie zomer- en kraamverblijfplaatsen.

Dit bezoek had als doel het vaststellen van aantallen en soorten vleermuizen die gebruik maken van de (groen)structuren als vliegroutes en/of het vaststellen van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen. De omstandigheden waren geschikt.

Rondom het winkelcentrum waren enkele, maximaal drie gewone dwergvleermuizen aan het foerageren. Meer gebonden aan het groen nabij dan aan het winkelcentrum.

Er werden geen lijnvormige vluchten waargenomen die kunnen duiden op een vliegroute. Speciaal aandacht was hiervoor langs de trambaan.

30 juni 2014, ochtenronde, inventarisatie zomer- en kraamverblijfplaatsen & vliegroutes.

Dit bezoek had als doel het vaststellen van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen. De omstandigheden waren geschikt.

Op het terrein waren enkele gewone dwergvleermuizen kort aan het foerageren. De dieren passeerden slechts en blijven nooit lang hangen. Er werden naarmate het lichter werd geen zwermende of invliegende dieren aangetroffen. De vleermuizen vertrokken ruim voor het licht werd. Een indicatie dat het verblijf op enige afstand vliegen ligt.

5 juli 2014, avondronde, inventarisatie zomer- en kraamverblijfplaatsen.

Dit bezoek had als doel het vaststellen van aantallen en soorten vleermuizen die gebruik maken van de groenstructuren en/of het vaststellen van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen. De omstandigheden waren geschikt. Warme avond.

Bij het winkelcentrum waren enkele gewone dwergvleermuizen kort aan het foerageren. Er werden geen uitvliegende dieren aangetroffen.

28 augustus 2014, avondronde, inventarisatie paarverblijfplaatsen & vliegroutes

Dit bezoek had als doel het vaststellen van aantallen en soorten vleermuizen die gebruik maken van de (groen)structuren en/of het vaststellen van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen. De omstandigheden waren geschikt.

Er waren enkele gewone dwergvleermuizen aanwezig bij het winkelcentrum. Wederom meer gebonden aan de groenstructuren dan aan het winkelcentrum. Nooit in grotere aantallen dan drie dieren tegelijk en nooit lange tijd aanwezig. Tijdens deze en eerdere inventarisaties zijn er perioden van 15 minuten of langer waarin geen activiteit word waargenomen bij het winkelcentrum. Er werden geen andere soorten dan gewone dwergvleermuis waargenomen. Er werden geen baltsende vleermuizen waargenomen. Ook waren de dieren slechts sporadisch aanwezig om daarna het terrein weer te verlaten.

Bij aanvang van schemer geen vliegroutes waargenomen.

22 september 2014, inventarisatie paarverblijfplaatsen & middernachtzwermen

Dit bezoek had als doel het vaststellen van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen. De omstandigheden waren geschikt.

Er waren enkele gewone dwergvleermuizen kort foeragerend aanwezig op het terrein. Er werd eenmaal een passerende ruige dwergvleermuis waargenomen. Er werden geen baltsende vleermuizen waargenomen bij het winkelcentrum. Bij de flats aangrenzend aan het winkelcentrum werd druk gebalst door gewone dwergvleermuizen (afb.2). Mannetjes vlogen op en neer voor de gevel daarbij lud baltsend.

Afb.2: Locaties van baltsende gewone dwergvleermuizen nabij winkelcentrum de Clinckhoeff.

3.4 Waarnemingen vleermuizen

Tijdens de vijf inventarisaties is een beeld verkregen over het gebruik van de (groen)structuren en bebouwing van winkelcentrum de Clinckhoeff door vleermuizen.

Alleen gewone dwergvleermuizen maken gebruik van het terrein. Slechts eenmaal werd een andere soort dan de gewone dwergvleermuis waargenomen. Het betrof een passerende ruige dwergvleermuis

Gewone dwergvleermuizen maken geen gebruik van het terrein als foerageergebied.

Foerageergebieden liggen in de buurt van het winkelcentrum (afb.3) en af en toen vliegen de vleermuizen langs het winkelcentrum wanneer ze zich verplaatsen tussen de gebieden. Ze maken daarbij niet specifiek gebruik van de contouren van de bebouwing van winkelcentrum de Clinckhoeff.

Er werden geen lijnvormige vliegbewegingen waargenomen. Er is geen sprake van een vliegroute langs de structuren van het winkelcentrum of de aangrenzende trambaan.

Al met al kan daarnaast geconcludeerd worden dat het plangebied erg verlicht is (afb.4).

Afb.3: Foerageergebieden nabij winkelcentrum de Clinckhoeff.

Afb.4: Verlichting van winkelcentrum de Clinckhoeff.

Conclusies

Slechts sporadisch worden er vleermuizen waargenomen bij winkelcentrum de Clinckhoeff. De vleermuizen houden zich vooral op bij de groenstructuren aangrenzend aan het winkelcentrum. Zo nu en dan verplaatsen ze zich en dat is wanneer ze gehoord worden bij het winkelcentrum. Bij deze verplaatsing maken ze niet specifiek gebruik van de structuren van het winkelcentrum. Ook elders werden geen lijnvormige aan structuren gebonden vliegbewegingen waargenomen.

Tijdens de vijf inventarisatieronden werden geen uit- of invliegende dieren waargenomen. Er zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen in winkelcentrum de Clinckhoeff. Voor een aantal soorten lichtschuwe soorten als meervleermuis, gewone grootoorvleermuis en franjestaart, is de bebouwing daar vanwege de verlichting ook niet geschikt voor.

Al met al is er vanuit de optiek van vleermuizen geen bezwaar op de geplande werkzaamheden bij winkelcentrum de Clinckhoeff.

Literatuurlijst

- Dietz , 2009. Vleermuizen, alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika.
- Dienst Regelingen, 2011. Soortenstandaard Gierzwaluw.
- Gegevensautoriteit natuur, 2013, Vleermuisprotocol 2013
- Heusden, Vreugdenhil, 2008. Handreiking Flora- en faunawet, versie 1.1
- Limpens, 2011. Vleermuizen en planologie.